לז א ב מייי פי"ב מהלי רולח ושמירת נפש הלכה ט סמג לאוין מה

טוש"ע י"ד סימן קנה סעיף א: סעיף א: לח ג מיי פ״ה מהלכות

סמג עשין ה טוש"ע י" סימן קט סעיף א:

לם ד מיי פי״ב מהלי

לאוין מה טוש"ע י"ד סימן

קנה סעיף א:

רבינו חננאל

שאין מתרפאין מהן אם שואלין אותו ואמר לו סם f) רע לך מותר

שואלין אותו ואמר לו סם ל) רע לך מותר דאמר כי היכי דשאיל לדידי שאל נמי לרופא אתר ולא אתי לאורועי

נפשיה: אמר רבב״ח אמר

רבי יוחנן חולה ספק חי ספק מת אין מתרפאין מהן. ודאי מת מתרפאין.

לחיי שעה לא חיישינן. איני והתניא לא ישא ויתן אדם עם המינין כֹּי

. ואין מתרפאין מהן ואפילו

דמא בן אחות רבי ישמעאל שהכישו נחש

ובא יעקב איש כפר (סמא) [סכניא] לרפאותו

ולא הניחו רבי ישמעאל

דסבר אע"ג דכתיב וחי

בהם ולא שימות בהם הני מילי בצנעא אבל

הני בגנעא אבל בפרהסיא לא דתניא היה רבי ישמעאל אומר מנין שאם אומרים לו לאדם

תהרג שיהרג ואל יעבור

ת"ל וחי בהם ולא שימות בהם יכול אפיי בפרהסיא ת"ל ולא תחללו

את שם קדשי. ופרקינן הא דתניא אין מתרפאין מהן אפילו לחיי שעה

מן המינין כגון יעקב איש כפר (סמא) [סכניא]

שהיה מין. ומאי טעמא דמינות משכא ומשום

יסודי התורה הלכה ב

רולח הלכה ט סמג

א) [ל"ל רבה], ב) [תוספי דחולין פ"ב ה"ו], ג) שילתה נשמחו במוחר כל"ל ר"מ, ל [שבת קי.], ה) לקמן נד. יומא פה: סנהדרין עד., יומא פה: סנהדרין עד., 1) [סנהדרין עד.], 1) בס״א: שמה ימיתום. ה) בס"ה: מתלמידי ישו כדאמרינן, ט) בס"א נוסף: ישו, י) [וע"ע תוס' שבת קי. ד"ה חויא], כ) דאמר מר כל"ל ר"מ, ל) [ועי׳ תוספות לקמן

תורה אור השלם 1. אם אמרנו נבוא הַעִיר אם אמורנו נבוא העיר והרעב בעיר ומותנו שם ואם ישבנו פה ומיתנו ועתה לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחינו ומתנה קמתנה 2. ונו: מלכים בז ד חפר גוּמָץ בּוֹ יִפּוֹל ופרץ גדר ישכנו נחש: קהלת י ח

בד. ד"ה הא בלנעא ותוספות

קהתי אָשְׁמִרְתָּם אֶת חֻקּתִּי וָאֶת מִשְׁפְטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וָאֶת מִשְׁפְטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדְם וְחֵי בָּהֶם אֲנִי ייָּגָי הְיּאָנְ בּוְיָנִי בְּעָבּ הְּגָּי יְיָּ: ויקרא יח ה 4. וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְיָ קַדְשִׁי וְנִקְדִשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְיָ מקדשכם:

ויקרא כב לב

גליון הש"ם , תום' ד"ה חיויא וכו' וא"ת איהו נמי. עיין : רכט

הגהות הב"ח

(h) גמרא ודחי מת מתרפחין מהן ודאי מת מתרפאין מהן האיכא חיי שעה: (ב) רש"י ד"ה כל מכה וכו׳ לא מתסינן , מינייהו הס"ד: (ג) תום' ביצירוו הסק לו לנה דמום ד"ה חויא וכו' פ"ה שכל העובר. נ"ב לריך לומר שלא היה לפניו פרש"י שלנו שנה שהם לפניו פנש י שנה ועיין פי' דבור זה בשו"ת דברי ריבות סימן רי"ג . בטוב טעם:

מוסף רש"י

בפרהסיא איכא חלול השם ינקדשתי, שמוסר נפשו על מהכת יולרו (סנהדריו עד.). סבר. העובד כוכבים: שיולי קא משייל. האי ישראל מדלא בעי לאיתסי מנאי לא סמיך עלי ושיולי קא משייל לנסותי אם אומר לו אמת: ספק חי ספק מת. חולי שאם לא ירפאנו רופא ספק יחיה ספק ימות אין מתרפאין מהן דעובד כוכבים ודאי קטיל ליה ומוטב

שינים אולי יחיה: ודאי מת מתרפאין. היכא דידעינן שאם לא ירפאנו ימות ואין כאן ישראל לרפאותו מתרפאין מהן דעובד כוכבים מאי עביד ליה הא בלאו הכי מיית ושמא ירפאנו העובד כוכבים: חיי שעה. שהעובד כוכבים ממהר להמיתו ושמא יום או יומים יחיה: אם אמרנו נבוא העיר. בארבעה אנשים מצורעים כתיב. אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם ואם ישבנו פה ומתנו ועתה לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיונו ונחיה ואם ימיתנו ומתנו: [והאיכא חיי שעה. ומיתה" מידן: לא חיישינן. הואיל וסופו למות כאן: יעקב איש כפר סכנית. כדאמרן ה בפרק קמא (דף יז.): מקרא מן הסורה. לקמיה מפרש ליה: עד שילתה נשמחו. במותר: וילתה נשמתך בטהרה. במותר: ופורן גדר. עובר על דברי חכמים ישכנו נחש כדלקמן: איהו נמי חויא טרקיה. והיה יכול להתרפאות ולהנצל ולחיות ע"י זה ולחויא דרבנן נמי לא ניחוש שאילו נשכו היה יכול להתרפאות ולחיות: חויא דרבנן לים ליה אסותא כלל. שאם נשכו נחש בשביל שעבר על דברי חכמים לא מעלה לו רפואה וימות אם היה מתרפא מנשיכה זו סופו למות על ידי נשיכת חביריו שעובר על דברי חכמים חייב מיתה: מאי הוה ליה. לדמא למימר מאי מקרא היה רוצה להביה: בפרהסית. יש חילול השם שיולה [לחוץ] ולמידין ממנו לחלל בקדושת השם: כל מכה שמחללין עליה את השבת. דהיינו מכת סכנה אבל שאין בה סכנה מתרפאים ולית ליה דרב יהודה

דאפילו ריבדא דכוסילתא לא מסי (ב):

מכה

לחלי שעה לא חיישיגן. והא דאמרינן ביומא (דף פה.) מפקחין עליו את הגל בשבת לחוש לחיי שעה אלמא חיישינן דאיכא למימר דהכא והתם עבדינן לטובתו דהתם אם לא תחוש ימות והכא אם תחוש ולא יתרפא מן העובד כוכבים ודאי ימות וכאן וכאן שבקינן

סבר שיולי משאיל לו כי היכי דמשאיל לו משאיל לאיניש אחרינא ואתא ההוא גברא לאורועי נפשיה אמר יחבא א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב חסדא אמר ר' יוחנן "ספק חי ספק מת אין מתרפאין מהן ודאי מת מתרפאין מהן 🐿 מת האיכא חיי שעה לחיי שעה לא חיישיגן ומנא תימרא דלחיי שעה לא חיישינן דכתיב יאם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם והאיכא חיי שעה אלא לאו לחיי שעה לא חיישינן מיתיבי לא ישא ויתן אדם עם המינין ואין מתרפאין מהן אפילו לחיי שעה יימעשה בבן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שהכישו נחש ובא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו ולא הניחו ר' ישמעאל וא"ל ר' ישמעאל אחי הנח לו וארפא ממנו ואני אביא מקרא מן התורה שהוא מותר ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו ומת קרא עליו ר' ישמעאל 🔍 אשריך בן דמא שגופך מהור ויצתה נשמתך במהרה ולא עברת על דברי חביריך שהיו אומרים יופורץ גדר ישכנו נחש ישאני מינות דמשכא דאתי למימשך בתרייהו אמר מר לא עברת על דברי חביריך שהיו אומרים ופורץ גדר ישכנו נחש איהו נמי חויא מרקיה סחויא דרבנן דלית ליה אסותא כלל ומאי ה"ל למימר נוחי בהם סולא שימות בהם ור' ישמעאל יהני מילי בצינעא אבל בפרהסיא לא דתניא ייהיה רבי ישמעאל אומר מנין שאם אומרים לו לאדם עבוד עבודת כוכבים ואל תהרג שיעבוד ואל יהרג ת"ל וחי בהם ולא שימות בהם יכול אפילו בפרהםיא ת"ל יולא תחללו את שם קרשי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן יכל מכה שמחללין עליה את

בדברים פן ימשכוהו: שאבר מינות דמשבא. לכחורה משמע דחפי׳ מרופח מומחה שמתרפאין מהן מ"מ מן המינין אסור להתרפאות שום חולי וא"ת דהא לקמן (דף כת.) בשמעתין ר' אבהו קיבל סמא מן יעקב מינאה י"ל דאף במינים לא אסרו אלא ברפואה שמזכיר בה שם עבודת כוכבים ואומר שהעבודת כוכבים מועלת לכך ובהא ודאי אתי לאמשוכי ואסור כי ההיא דירושלמי דהכא מעשה בר"א בן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל שהכישו נחש ובא יעהב איש כפר סכניא שמו לרפאותו בשם רבו ש ולא הניחו רבי ישמעאל וכן אם אמר הרופא אפילו אינו מין קח ממים של עבודת כוכבים פלונית או מעלים שלפני עבודת כוכבים אסור כדאמרינן פרק כל שעה (פסחים דף כה.) בכל מתרפאין חוץ מעלי אשירה ואור"י דמיירי כגון שאומר לו שאותם מים או אותם עלים מועילין ולא אחרים כגון ע"י שד שמטעהו כי לפעמים יש כח ביד שדים להטעות כדי לטרדם כדאיתא לקמן פרק ר' ישמעאל (דף נה.) דההוא בית עבודת כוכבים דכי הוה מימף עלמא ולא אתי מיטרא מיתחזי בחילמה והמר שחוטו לי גברה ושחטו ליה ואתי מיטרא אבל בשאינו תולה תועלת בהם יותר מאחרים אלא שאומר לו הבא לי מים או עלים מותר להביא אף מעבודת כוכבים והכי איתא בירושלמי בפרק שמונה שרצים בכל מתרפאין חוץ מעבודת כוכבים עד שחמר לו הב לי עלין מעבודת כוכבים אבל אמר לו הב לי עלין סתם מביא לו עליו של עבודת כוכבים והא דאמרינו בירושלמי ר' יונה הוה נמרמורין ואייתי ליה מן זכרות דחווי ולא שתה

חול למיענד הספק: לא ישא הודחי למיענד הספק: לא ישא ויתן עם המינים. פי׳ להאריך עמהם

עמהן. אמר רבי יוחנן כל א) נראה דל"ל סם זה יפה לך וסם זה רע לך. ב) פי' כופרין.

איימין לר׳ אבא ושתה א״ר מנא אילו הוה ידע ר׳ אבא מן הן הויין לא הוה שתי אמר רב הונא מתנימין נמי אמרה כן אין מתרפאין בגלוי עריות התם נמי מיירי שאומר אותו דבר יועיל ולא אחר: הריא דרבנן דדית דיה אסותא. (ב) פ״ה שכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה עליות המט נתי תמילי שחותר מועו דבר יופיבונם מתר. דון א די בבן דבידוקייה אשוה אל. לה הי המופר על דברי חבמים חייב וא"ת איהו נמי לא הוי אסותא י"ל דמעיקרא פריך הכי ° איהו נמי חויא טרקיה ולמה לא הניחו ר' ישמעאל להתרפאות שהרי אם ישכנו פעם אחרת יתרפא גם ממנה ומסיק חויא דרבנן דלית ליה אסותא אותו ישכנו ולא יתרפא עוד ומוטב שימות בנשיכת נחש זה זכאי בלא פרילת גדר ואל ימות חייב בפרילת גדר °: "בוד אפידו בפרחםיא ת"ד ולא תחדלהו את שם קדשי. ומיהו רבנן פליגי עליה דר' ישמעאל בפרק בן סורר (סנהדרין דף עד.) ואמרי דבפרהסיא אפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור ובצנעא יש חילוק בין עבודת כוכבים לשאר מצות דבשאר מצות יעבור ובעבודת כוכבים יהרג ולר׳ ישמעאל אין שום חילוק דבלנעא בכולן יעבור ואל יהרג ובפרהסיא בכולן יהרג ואל יעבור ומעשה דבן דמא פרהסיא הוה ולפיכך לא הניחו רבי ישמעאל ולפי זה נוכל לומר דהא דעבד ליה יעקב מינאה לר' אבהו לקמן בשמעתין (דף כמ.) לנעא הוה ובשאלתות דרב אחאי (פרשת וארא) פוסק כרבנן דר' ישמעאל וכן מוכח סוגיא דתלמודא פ"ב דכתובות (דף יט.) דאמר רבא מי איכא מידי דאילו אתו עדים לקתן לאמלוכי אמרינן להו חתומו שקר ואל תהרגו י דאמרינן אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים והיינו כרבנן דאי כר' ישמעאל אי בלנעא אפי' עבודת כוכבים נמי ואי בפרהסיא אפי שאר עבירות נמי לא אבל קשיא דרבא גופיה אמר לקמן פרק ר' ישמעאל (דף נד.) הכל היו בכלל לא תעבדם כשפרט לך הכתוב וחי בהם יצא אונס והדר כחיב לא תחללו ואפי׳ באונס כאן בצנעא כאן בפרהסיא משמע אתאן לר׳ ישמעאל וצ״ע 🌣 ואם רצה להחמיר על עצמו אפי׳ בשאר מצום רשאי כמו כ׳ אבא בר זימרא דירושלמי שהיה אצל עובד כוכבים א״ל אכול גבלה ואי לא קטלינא לך א״ל אי בעימ למיקטלי קטול ומחמיר היה דמסתמא בצנעא הוה: בל מבה שמחללדין עליה את השבת אין מתרפאין מהן. ופ״ה ופליג אדרב יהודה דאמר לעיל אפי׳ ריבדא דכוסילמא לא מתסינן מינייהו וקשה דלעיל כי פריך מרב יהודה למאי דמפרש ריפוי ממון אין בו סכנה ומסיק ממון בהמתו נפשות גופו והיינו דרב יהודה ה"ל לאתויי על מתני' מילתא דר' יוחנן דמפליג בין שיש בו סכנה לאין בו סכנה וה"ל למפרך ולרב יהודה מאי איכא למימר אלא לאו שמע מינה דליכא מאן דפליג עליה דרב יהודה לכך נראה לר״ת דודאי לא פליג' ור׳ יוחנן איירי בחולה וביש בו סכנה כגון מכה שמחללין עליה את השבת אין להתרפאות מהן כי לא מרעי נפשייהו בה כי אם ימוח דמצי לאשחמוטי ולומר מסוכן היה וכי אין בו סכנה מותר להתרפאות ואף כשאינו מומחה דודאי לא ימיתנו דלא מצי לאשתמוטי ואי קטלי מרעי נפשייהו אבל בברים כגון ריבדם דכוסילתם מיהם אסור שהעובד כוכבים מזיקו ואינו חושש כי לא מרע נפשיה אם ימיתנו שיאמרו העולם בודחי במיד הזיקו מפני שהיה שונאו וא״ת לעיל כי פריך מרב יהודה אמאי לא אוקי לה מתני׳ בחולה דאיכא לפלוגי בין אין בו סכנה ליש בו סכנה וכדקס״ד מעיקרא ממון אין בו סכנה נפשות יש בו סכנה ור' יהודה בבריא הוא דאיירי וי"ל דמשמע ליה דמתניתין מיירי בכל ענין בין בבריא בין בחולה ואי מוקמת ליה כדמעיקרא ריפוי ממון דשרי לא יהא אלא בחולה ואין בו סכנה אבל השתא דממון בהמתו ונפשות גופו איירי בכל ענין בין בבריא בין בחולה שיש בו סכנה אי נמי ניחא ליה לפרש מתניתין דהכא כההיא דנדרים (דף לח:) המודר הנאה מחבירו מרפאהו ריפוי נפשות אבל לא ריפוי ממון ומפרש החם (דף מא:) ממון בהמחו ונפשות גופו והחם ליכא לשנויי ממון אין בו סכנה נפשות יש בו סכנה משום דס"ל דכל דבר של גוף חייב לרפאותו וכל מה שאמרנו שאסור בבריא וחולה שיש בו סכנה היינו ברופא שאינו מומחה אבל במומחה מותר כדאמר ר' יוחנן לעיל אם היה מומחה לרבים מותר ועל זה אנו סומכין להקיז דם מן העובדי כוכבים דלגבי הקזה כל המקיזים מומחים הם:

השבת אין מתרפאין מהן ואיכא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י כל